

I. GWIAZDY ŚREDNIOWIECZNEJ EUROPY

1. RYCERZ TO JEST GOŚĆ

Pieśń o Rolandzie (fragmenty)

LXXIX [...] Oliwier mówi: „Panie towarzyszu, bardzo to być może, jak mniemam, iż będziemy mieli sprawę z Saracenami”. Odpowie Roland: „Ach, dalby to Bóg! Trzeba nam tu wytrwać dla naszego króla. Dla swego pana trzeba ścierpieć wszelką niedolę i znosić wielkie gorąco i wielkie zimno, i oddać skórę, i nałożyć głowę. Niech każdy się gotuje młócić dobrze, iżby nas nie pohańbiono w pieśni! Hańba dla pogan, prawo dla chrześcijan. Nie ode mnie spodziewajcie się złego przykładu!”

LXXXIII Oliwier powiada: „Rolandzie, mój towarzyszu, zadzwoń w róg! Karol usłyszy, zawróci wojsko, wspomże nas ze wszystkimi swymi baronami”. Roland odpowie: „Nie daj Bóg, aby przeze mnie hańbiono mój ród i aby słodka Francja miała iść w pogardę! Raczej będę walił Durendalem co sił, moim dobrym mieczem, który noszę przy boku. Ujrzycie brzeszczot jego cały zakrwawiony. Zdraycy poganie zebrali się na swoje nieszczęście. Przysięgam wam, wszyscy skazani są na śmierć!”

LXXXVIII Kiedy Roland widzi, że będzie bitwa, staje się pysniejszy od lwa lub leoparda. Woła Francuzów i Oliwiera: „Panie towarzyszu, przyjacielu mój, nie mów już tak! Cesarz, zostawiając nam Francuzów, przebrał tych dwadzieścia tysięcy: wiedział, że nie ma wśród nich ani jednego tchórza. Dla swego pana godzi się ścierpieć wielkie niedole i znosić wielkie gorąca i wielkie zimna, i trzeba postradać krew i ciało. Uderzaj włócznią, a ja Durendalem, moim dobrym mieczem, który mam od króla. Jeśli padnę, ten, kto go dostanie, będzie mógł powiedzieć: To był miecz szlachetnego wasala”.

LXXXIX Z drugiej strony staje arcybiskup Turpin. Spina konia i wjeżdża na goły pagórek. Woła Francuzów i upomina ich: „Panowie barony, Karol zostawił nas tutaj; dla naszego króla trzeba nam mężnie umrzeć. Pomóżcie bronić chrześcijaństwa! Czeką nas bitwa, możecie być pewni, bo oto własnymi oczyma widzicie Saracenów. Kajajcie się za grzechy, prosicie Boga o przebaczenie; ja was rozgrzeszę, aby ocalić wasze dusze. Jeśli pomrzecie, będą z was święte męczenniki, będziecie mieli miejsca na najwyższym piętrze raju”. [...]

CLXXIII Roland uderzył mieczem o głaz! Walił nim więcej, niżby mógł powiedzieć. Miecz zgrzyta, nie pryska ani się nie łamie. Odskakuje ku niebu. Kiedy hrabia widzi, że go nie złamie, żałuje go w duszy bardzo łagodnie: „Durendalu, jakis ty piękny i święty! Twoja złota gałka pełna jest relikwii: ząb świętego Piotra, krew świętego Bazylego i włosy wielkiego świętego Dionizego, strzęp szaty Najświętszej Panny. Nie godzi się, by poganie cię posiadli, chrześcijanie powinni pełnić twoją służbę. Obyś nigdy nie dostał się w ręce tchórza! Tobą zdobyłem tyle szerokich ziem, które dzierży Karol, cesarz siwobrody; przez ciebie jest potężny i bogaty”.

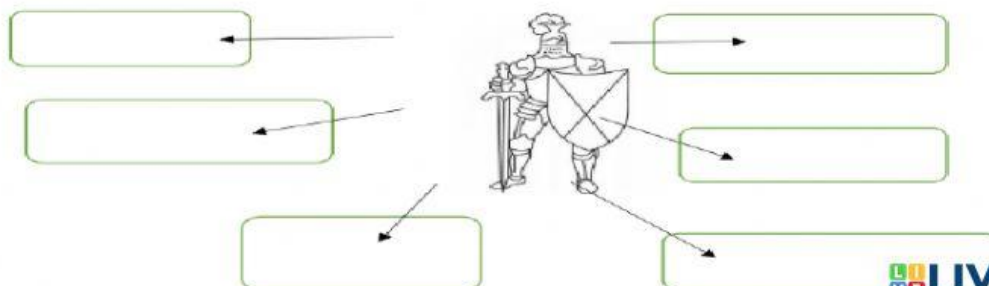
CLXXIV Roland czuje, że śmierć go bierze całego, z głowy zstępuje do serca. Mózg mu się wylewa. Biegnie rycerz pędem na szczyt góry, położył się na zielonej murawie, twarzą do ziemi. Pod siebie kładzie swój miecz i róg. Obrócił głowę ku zgrai pogan; tak czyni chcąc, aby Karol powiedział i wszyscy jego ludzie, że umarł jako zwycięzca i jako zacy hrabia. Raz po raz słabnącą ręką uderza się w piersi. Za grzechy swoje wyciąga ku niebu swoją rękawicę.

CLXXVI Hrabia Roland leży pod sosną. Ku Hiszpanii obrócił twarz. Wiele rzeczy przychodzi mu na pamięć; tyle ziem, które zdobył dzielny rycerz, i słodka Francja, i krewniacy, i Karol Wielki, jego pan, który go wychował. Płacze i wzdycha, nie może się wstrzymać. Ale nie chce zapomnieć siebie samego; bije się w piersi i prosi Boga o przebaczenie: „Prawdziwy Ojczy, któryś nigdy nie skłamał, ty, któryś przywołał świętego Łazarza spośród umarłych, ty, któryś ocalił Daniela spośród lwów, ocal moją duszę od wszystkich niebezpieczeństw za grzechy, które popełniłem w życiu!” Ofiarował Bogu swą prawą rękawicę, święty Gabriel wziął ją z jego dłoni. Opuścił głowę na ramię; doszedł, ze złożonymi rękami, swego końca. Bóg zsyła mu swego anioła Cherubina i świętego Michała opiekuna; z nimi przyszedł i święty Gabriel, Niosą duszę hrabiego do raju. Przetłumaczył Tadeusz Boy-Żeleński

1. Uzupełnij zdania

Król Karol Wielki walczył w roku przeciw, czyli muzułmańskim Arabom. Roland był króla. Wojska Rolanda zostały zaatakowane przez wrogą armię w wąwozie Roncevaux. był przyjacielem Rolanda. Roland nie zadał w róg, ponieważ

2. Wypisz 6 przymiotników określających idealnego rycerza

3. Wszyscy rycerze przestrzegali kodeksu rycerskiego. Wymień trzy najważniejsze, zasady honorowego postępowania rycerza :
- a)
b)
c)
4. Choć *Pieśń o Rolandzie* dotyczy przeszłości, narracja utworu prowadzona jest w czasie teraźniejszym. Zacytuj dwuzdaniowy fragment, gdzie narracja jest w czasie teraźniejszym.
.....
5. Które z przytoczonych zdań świadczy o tym, że narrator nie jest obiektywny wobec walczących stron?
- ☐ Bitwa jest wspaniała i ciężka. ☐ Tysiącami i setkami giną poganie.
☐ Francuzi tracą tam swoje podpory. ☐ Kto nie ucieknie, nie znajduje ratunku.
6. Roland był ideałem średniowiecznego rycerza. Wymień dwie jego zalety, które zostały opisane w poznanym fragmencie:
- Roland jest, ponieważ
Roland jest, ponieważ
Ale Roland posiadał również wady. Wymień jedną z nich i uzasadnij swój wybór. Hrabia Roland był, ponieważ.....
7. Przeczytaj fragment *Pieśni o Rolandzie*, a następnie odpowiedz na pytanie.
Panowie baronowie, kogo możemy posłać do Saracena, który włada w Saragossie?" Roland odpowiada: „Mogę ja jechać”. „Nie, nie pojedziesz — rzecze hrabia Oliwier. — Serce masz harde i pyszne, przyszedłbyś tam do zwady, boję się tego. Jeśli król każe, mogę ja chętnie jechać”. Rolandzie, mój towarzyszu, zadzwoń w róg! Karol usłyszy, zawróci wojsko, wspomóż nas ze wszystkimi swymi baronami”. Roland odpowie: „Nie daj Bóg, aby przeze mnie hańbiono mój ród i aby słodka Francja miała iść w pogardę. Raczej będę walił Durendalem co sił, moim dobrym mieczem, który noszę przy boku. Ujrzyście brzeszczot jego cały zakrwawiony. Zdradcy poganie zebrali się na swoje nieszczęście. Przysięgam wam, wszyscy skazani są na śmierć. Jakimi cechami wykazał się Roland w powyższym fragmencie? Zaznacz właściwe określenia:
- ☐ wierny, ☐ sprawiedliwy
☐ oddany Bogu ☐ szlachetny
☐ oddany ojczyźnie, ☐ dbający o sławę
☐ władcy honorowy ☐ szukający przygód
☐ odważny, ☐ mający szacunek dla kobiet,
☐ mężny ☐ gotów do ochrony ich czci

8. Roland to rycerz spod znaku:
MIECZA

- Jak Roland odnosił się do swego miecza?

.....

- Co czyni ze swym mieczem Roland w chwili śmierci i dlaczego?

.....

Miecz Rolanda – Durendal – zawierał relikwie. Dopasuj symboliczne znaczenie do relikwii:

***WIerność REGUŁOM RYCERSKIM *JEDNOŚĆ KOŚCIOŁA *CZYSTOŚĆ**
***POŚWIĘCENIE I WIerność OJCZYŹNIE**

RELIKWIE ZNAJDUJĄCE SIĘ W DURENDALU	SYMBOLICZNE ZNACZENIE
ZĄB ŚW. PIOTRA, PIERWSZEGO NAMIESTNIKA CHRYSZTUSOWEGO NA ZIEMI	
KREW ŚW. BAZYLEGO - TWÓRCY REGUŁY ZAKONNEJ	
WŁOSY ŚW. DIONIZEGO - PIERWSZEGO BISKUPA I MĘCZENNIKA FRANCJI.	
STRZEP SZATY NAJŚWIĘTSZEJ MARII PANNY	

KRZYŻA

Zwróć uwagę na scenę śmierci Rolanda. Nie jest to nagle śmierć, ale wymodelowany scenariusz zdarzeń.	
O CZYM MYŚLI ROLAND W CHWILI ŚMIERCI?	
JAK ROLAND PRZYGOTOWAŁ SIĘ DO ŚMIERCI?	
W KTÓRĄ STRONĘ ZWRACA TWARZ?	
DLACZEGO WYCIĄGNĄŁ DO BOGA PRAWĄ RĘKAWICĘ?	
KTO UCZESTNICZY W TEJ SCENIE? DLACZEGO?	
KTO PRZYBYWA PO DUSZĘ ROLANDA?	
DLACZEGO RYCERZ PRZEMAWIA DO MIECZA?	

Podaj dwa argumenty, że był oddany Bogu:

- 1.....
- 2.....

8. Przeanalizuj scenę śmierci Rolanda jako

rycerza i wasala:	chrześcijanina:	bohatera uwznioślonego:

9. LITERATURA PARENETYCZNA - literatura ukazująca wzory godne naśladowania, upowszechnione w danej epoce i związane z odgrywaniem danych ról społecznych, np. rycerza. Utwory te pełnią funkcję dydaktyczno-moralizatorską, czyli uczą jak postępować.

ROLAND JEST WZOREM RYCERZA CHRZEŚCIGAŃSKIEGO. NA TEN IDEAL SKŁADAJĄ SIĘ NASTĘPUJĄCE CECHY I ZACHOWANIA	
pochodzi z rodu arystokratycznego	
wyjątkowa uroda i doskonale wyposażenie	
nadludzka siła pozwalająca znieść trudy walki	
pobożność	
aktywna obrona kościoła i wiary chrześcijańskiej	
przywiązanie do ojczyzny	
dbanie o honor	
gotowość do ciągłego współzawodnictwa i chęć zdobycia władzy	
godne traktowanie przeciwnika	
poczucie solidarności z rycerzami z jednej drużyny	
oddanie swemu seniorowi	
dbanie o dobre imię damy swego serca	

10. Z czyją śmiercią kojarzy Ci się śmierć Rolanda? Próba określenia funkcji i kontekstów.

umiera pod sosną	
umiera na wzgórzu	
opuścił głowę na ramię	
Bóg przyjmuje rękawicę	
aniołowie unoszą dusze do nieba	

2. Jestem asceta, nie dla mnie kobieta...

1. Przeczytaj fragment *Legendy o świętym Aleksym* i wykonaj polecenia. Stwórz plan wydarzeń *Legendy o świętym Aleksym*. Zapisz przy odpowiednich punktach wymienione cechy legendy hagiograficznej: cierpienie i umartwianie się świętego, cuda towarzyszące narodzinom, cuda towarzyszące śmierci, czystość świętego

Utwór	Wydarzenia	Cechy legendy hagiograficznej
<i>W Rzymie jedno panię było, Coż Bogu rado służyło. [...] Eufemijan jemu dziano Wielkiemu temu panu, A żenie jego dziano Aglijas; Ta była ubóstwu w czas.</i>		
<i>Był wysokiego rodu, Nie miał po sobie żadnego płodu. Więccy jęli Boga prosić, Aby je tym darował, Aby jim jedno plemię dał; Bog tych prośby wysłuchał. A gdy się mu syn narodził, Ten się w lepsze przygodził: Więccy mu zdziano Aleksy, Ten był oćca barzo lepszy.</i>		
<i>Ten więc służył Bogu rad. I że był star dwadzieścia, k temu cztery lata, Więc k niemu rzekł oćiec słowa ta: Miły synu! Każę tobie, Pojmże jekąc żonę sobie; [...] Syn odpowie oćcu swemu: [...] Cokole mi chcesz kazać, Po twej woli ma się to stać. A więc mu cesarz dziewczkę dał [...]</i>		
<i>A gdy się z nią pokładał, Tej nocy z nią gadał; Wrocil zasię pirścien jej, A rzekł tako do niej: Ostawiam cię przy twym dziewstwie, Wroć mi ji, gdy będziwa oba w niebieskim krolestwie; Jutroć się bierzę od ciebie Służy[ć] temu, cożci jest w niebie; [...]</i>		

A jako za jutra wstał, Od obiada się precz brał; [...] Nabrał sobie srebra, złota dosyć, Co go mógł piechotą nosić; Więc się na morze wezbrał, A ociec w żalność[i] ostał. [...] Więc to święte plemię Przyszło w jedną ziemię. Rozdał swe rucho żebrakom, Srebro, złoto popom, żakom.		
Więc sam pod kościołem siedział, A o jego księstwie nikt nie wiedział. Więc to zawsze wstawał reno Ano kościół zamkniono; Więc tu leżał podle proga, Falę, proszę swego Boga Ano z wirzchu szła przygoda, Niegdy mroz, niegdy woda. [...]		
A gdy do Rzymu przyjał, Bogu dziękował, Iż ji do ziemie przygnał, A rzekąc: Już tu chcę cierzpieć, Mękę i wszystkie złe file mieć U mego oćca na dworze, Gdzieżeśm nie przebył za morze. [...] Tu pod wschodem leżał Každy nań pomyje, złą wodę lał A leżał tu sześćnaście lat Wszystko cierzpiał prze Bog rad; [...]		
A więc gdy już umrzeć miał, Sam sobie list napisał I ścisnął ji twardo w ręce, Popisawszy swoje wszystkie męki, I wszystkie skutki, co je płodził, Jako się na świat narodził.		
A gdy Bogu duszę dał, Tu się wielki dziw stał: Samy zwony zwołyły, Wszystki, co w Rzymie były. Więc się po nim pytano, Po wszystkich domiech szukano; Nie mogli go nigdzie najć, A wždy nie chcieli przestać.		
Jedno młode dziecię było, To im więc wzjawilo, A rzekąc: Aza wy nie wiecie o tym Kto to umarł? Jać wam powiem: U Eufamijanać leży, O jimże ta fala bieży; Pod wschodem ji najdziecie, Acz go jedno szukać chcecie. [...]		

<i>Kogokole para zaleciała Od tego świętego ciała, Który le chorobę miał, Natemieści[e] zdrow ostał; [...]</i>		
<i>Chcieli mu list z ręki wziąć, Nie mogli go mu wziąć; Ani cesarz, ani papież, Ani wszystko kapłaństwo także, I wszytek lud k temu, Nie mógł rozdrzeć nicht ręki jemu. Więc wszyscy prosili Boga za to, Aby jim Bog pomógł na to, By mu mogli list otjąć, [...] Jedno przyszła żona jego, A ściągnęła rękę do niego, Eż jej w rękę wpadł list, Przeto iż był jeden do drugiego czyst. [...]</i>		

2. Określ elementy świata przedstawionego w Legendzie o świętym Aleksym.

Narracja	
Czas akcji	
Miejsce akcji	
Bohaterowie	

Ciekawostka

Imiona bohaterów Legendy... są tzw. „nazwami mówiącymi”, tzn. zawierają pewną informację. Aleksey (z gr. alexis) oznacza „ten, który pomaga”; Eufamijan (Eufemian) wywodzi się od gr. euphemos, czyli „pomyślny, święty”; Aglijas (Aglae) natomiast ma źródła w przymiotniku aglaós, oznaczającym „świeży, wspaniały, szlachetny”.

3. Wyjaśnij, dlaczego autor tak dokładnie informuje, kim byli rodzice Aleksego.

.....

4. Zastanów się, czy pochodzenie Aleksego będzie dla niego przeszkodą w drodze do świętości

.....

5. Co sugeruje fakt, że Aleksey jest dzieckiem wymodlonym.

.....

6. Zastanów się nad powodami, dla których Aleksey zwlekał ze ślubem aż do dwudziestego czwartego roku życia

.....

7. Wymień elementy ascezy św. Aleksego.

.....

8. Podziel cuda na trzy grupy.

- *rozmnożenie pokarmów *przepowiadanie przyszłości *dwa wskrzeszenia
- *dzwony same oznajmiają śmierć Aleksego *uspokojenie burzy *jedno wskrzeszenie
- *dziecko podaje miejsce znajdowania się zwłok *oddanie listu żonie *uzdrowienia

cuda, które dokonały się ze względu na Aleksego	
cuda, które dokonał sam Aleksey	
cuda, które nie są związane z Aleksym	

9. Zastanów się, co mogło być przyczyną, że nikt nie rozpoznał Aleksego

.....
.....

10. Zaznacz, które informacje są prawdziwe, a które fałszywe:

Aleksey zmarł, nie zostawiwszy po sobie żadnej wiadomości.	PRAWDA	FALSZ
Słudzy Eufamijana spotkali Aleksego.	PRAWDA	FALSZ
Aleksey nie pozwolił rozpoznać się sługom swego ojca.	PRAWDA	FALSZ
Aleksey chciał dotrzeć do Rzymu.	PRAWDA	FALSZ
Ojciec Aleksego uznał, że syn nie chce, aby go poszukiwać.	PRAWDA	FALSZ
W Rzymie pierwszą napotkaną przez Aleksego osobą był jego ojciec.	PRAWDA	FALSZ
Aleksey wrócił do Rzymu przez przypadek.	PRAWDA	FALSZ
Aleksey postanowił opuścić Laodyceę, bo nie odpowiadała mu tamtejsza aura.	PRAWDA	FALSZ

11. PORÓWNAJ MODEL ŻYCIA RYCERZA I ASCETY.

**CNOTA *REZYGNACJA Z MAJĄTKU *ROZDANIE PIENIĘDZY BIEDNYM *UMARTWIANIE SIĘ
*REZYGNACJA Z PRZYJEMNOŚCI I DÓBR DOCZESNYCH *POBOŻNOŚĆ *POKORA
*UBÓSTWO *MODLITWA *BIERZE UDZIAŁ W TURNIEJACH *WIERNY DAMIE SERCA
*ZNOSZENIE OBELG OD WŁASNYCH SŁUG *UPOKORZENIA I MĘKI *ODDANY KRÓLOWI
*ŚWIADOME ZADAWANIE SOBIE BÓLU I CIERPIENIA
JEST PASOWANY PRZEZ KRÓLA NA RYCERZA

RYCERZ	ASCETA

12. Postaraj się jednym słowem określić postawę, jaką Aleksy przyjął wobec świata. Wybierz tylko jeden wyraz z poniższego zestawu

☐ stoicyzm	☐ asceza
☐ zachwyty	☐ epikureizm
☐ sceptycyzm	
☐ neutralność	☐ bunt

13. Połącz:

Franciszek		gatunek literacki
ubóstwo		imię innego średniowiecznego ascety
teocentryzm		żywoty świętych
legenda		bezpośredni zwrot do kogoś
pareneteza		kierunek w filozofii stawiający Boga ponad wszystko
Famijana		żyjący w ubóstwie
hagiografia		żona Aleksego
apostrofa		pouczający charakter utworu
asceta		podstawa ascezy
Aleksy		główny bohater

Aktywuj system Windows
Przejdź do ustawień, aby aktywować system Windows.

Dyskusyjny model świętości

Ważne! Proces kanonizacji wymaga, by wystąpiła w nim osoba poszukująca skaz w życiu kandydata na świętego. Ma ona podkreślać wszystko, co nie zgadza się ze wzorem świętości.

14. Wyszukaj w tekście informacje o tych czynach Aleksego, które budzą twoją wątpliwość jako nieprzystające do świętości.

.....
.....

Samotność Famijany Legenda o św. Aleksym ma wiele wersji. Część z nich określa się wspólnym mianem: wersja małżeńska. Podkreślają one wielką rolę żony Aleksego, Famijany. W tzw. wersjach kanonicznych była to rola niewielka – małżonka świętego jest tam niemal bezwolna i wszystko dzieje się poza nią. Wersje małżeńskie wskazują nie tyle na znaczenie sakramentu małżeństwa, ile na godność kobiety

15. Czy święty Aleksy był okrutny, jeśli zapewnił szczęście wieczne swym rodzicom i żonie?

.....
.....